

Til Social- og Ældreministeriet
sorr@sm.dk

Abel Cathrines Gade 21, st.th
1654 København V
(+45) 33 33 05 05
CVR: 42350176
kontakt@stenbroensjurister.dk

stenbroensjurister.dk

28. september 2022
Jnr. V-48
FS

Vedr.: Hørings svar over afrapportering fra arbejdsgruppe

Stenbroens Jurister har følgende bemærkninger til "afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug". De kan opsummeres i fem overordnede pointer:

1. Processen har i praksis ikke haft karakter af en arbejdsgruppe.
2. Myndighederne er modvillige mod at anerkende problemets karakter og omfang.
3. Det har ikke været muligt at nå enighed om tiltag, der er egnet til at sikre korrekt sagsbehandling.
4. Det har ikke været muligt at få en dialog om præcisering af lovteksten.
5. Den foreslåede ordning med id-kort er ikke blevet konkretiseret.

1. Processen har ikke haft karakter af en arbejdsgruppe

I Stenbroens Jurister mener vi, at begrebet arbejdsgruppe bør være reserveret til processer, hvor alle sætter sig om et bord for at arbejde sammen om at løse et problem. Sådan er det ikke foregået i denne arbejdsgruppe.

Tvært imod er gennemarbejdede forslag konsekvent blevet skudt ned fra myndighedernes side, uden at myndighederne selv har fremlagt forslag til, hvordan samme specifikke udfordringer kan adresseres på anden vis. Dette afspejles i afrapporteringen, der på flere punkter alene indeholder myndighedernes indvendinger imod civilsamfundets forslag.

- Stenbroens Jurister vil på baggrund af afrapporteringen opfordre Retsudvalget til at foreslå arbejdsgruppen opretholdt, indtil der kan opnås enighed om tiltag, som både myndigheder og civilsamfundsorganisationer mener, er tilstrækkelige til at sikre udsatte borgere mere værdighed og bedre retssikkerhed ved håndteringen af sager om besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug. Vi vil opfordre til, at det i arbejdsgruppens opdrag præciseres, at der skal være tale om et samarbejde

mellem myndigheder og civilsamfundsorganisationer, hvor myndighederne skal bidrage med konkrete løsningsforslag.

Stenbroens Jurister har for at få den bedst mulige afrapportering søgt direkte dialog med myndighederne. I perioden fra første til andet møde i arbejdsgruppen har vi således holdt møder eller været i telefonisk dialog med Københavns Politi, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Politiskolen og Statsadvokaten i København.

Trods gentagne anmodninger er det imidlertid ikke lykkedes at få et møde med Justitsministeriet, hvor vi har kunnet gå i dybden med konkrete eksempler, retlige vurderinger og anbefalinger. Denne prioritering oplever vi desværre som et udtryk for den betydning, som Justitsministeriet har tillagt arbejdsgruppens opdrag og arbejde. Henset til ministeriets helt centrale rolle på dette område, finder vi i Stenbroens Jurister den manglende mulighed for direkte dialog med Justitsministeriet dybt problematisk.

2. Modvillige mod at anerkende problemets karakter og omfang

Som det fremgår af afrapporteringens indledning, bad Retsudvalget specifikt arbejdsgruppen om at se på løsninger, der kan sikre at systemet fungerer efter hensigten, *"således at den enkelte betjent i alle tilfælde foretager og dokumenterer den fornødne vurdering af, om borgeren er udsat og derfor ikke skal sanktioneres."*

Stenbroens Jurister har i arbejdsgruppen gjort det umisforståelig klart for anklagemyndigheden og Justitsministeriet, at behandlingen af sager om besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug i dag ikke lever op til kravene til sagsbehandlingen. Det betyder, at der i op mod 20.000 straffesager om året ikke foretages den efterforskning og dokumentation, som lovgivningen kræver. Dette meget alvorlige forhold adresseres slet ikke i afrapporteringen.

- Stenbroens Jurister vil på baggrund af afrapporteringen opfordre Retsudvalget til at bede Justitsministeriet redegøre for de retlige krav til dokumentationen i politirapporten i sager om stofbesiddelse til eget brug, herunder af den lovpligtige vurdering af sigtedes sociale forhold og stofbrug, samt ved stikprøve at undersøge, om rapporterne lever op til disse krav.

3. Fravær af tiltag, der kan sikre korrekt sagsbehandling

Vi noterer os, at myndighederne i afrapporteringen anerkender, at der er et *"manglende kendskab til reglen hos enkelte eller flere personer i de håndhævende myndigheder"* og at myndighederne *"kan blive bedre til at anvende advarselsreglen"*. Vi er positive overfor

Rigspolitiets og Politiskolens initiativer på området, som kan forventes at styrke kendskabet til reglerne i politiet gennem undervisning. Disse initiativer sikrer imidlertid ikke, at politiet faktisk foretager og dokumenterer den vurdering, som skal foretages i hver enkelt sag.

Stenbroens Jurister har i arbejdsgruppen fremlagt et aktuelt eksempel på en sag, hvor sigtedes sociale forhold og stofbrug ikke var undersøgt og vurderet, hvilket fremgik af den manglende dokumentation i politirapporten. Alligevel forfulgte den lokale anklagemyndighed stofbesiddelsen med et bødeforelæg. Ved vores henvendelse fastholdt politikredsen bødepåstanden på grund af manglende kendskab til advarselsreglen. Først da sagen blev påklaget til statsadvokaten, blev bøden annulleret og sagen afgjort korrekt. Afrapporteringen indeholder ingen tiltag, der kan virke som garanti mod, at denne praksis fortsætter.

Stenbroens Jurister har foreslået, at der indføres en teknisk løsning i politiets sagsbehandlingssystem, hvor politiet ”vinger af”, at de har undersøgt og vurderet sigtedes sociale forhold og stofbrug, og at dette dokumenteres på sagen. En sådan løsning ville efter vores opfattelse virke som sikkerhed for, at politiet har kendskab til advarselsreglen og faktisk har foretaget den lovpligtige vurdering af sigtedes forhold i den konkrete sag.

Rigspolitiet afviser i afrapporteringen at indføre en sådan funktionalitet. Myndighederne kommer imidlertid ikke med noget alternativt forslag til en tekniske løsning, ny procedure for sagsbehandlingen eller andet konkret, der er egnet til at sikre, at sagerne fremover behandles i overensstemmelse med lovgivningen hos politiet og anklagemyndigheden.

- Stenbroens Jurister vil på baggrund af afrapporteringen opfordre Retsudvalget til at bede Justitsministeriet fremlægge konkrete forslag til, hvordan man ved en teknisk løsning eller ændringer i procedurer for sagsbehandlingen kan sikre, at sager om stofbesiddelse til eget brug ikke forfølges med et bødeforelæg, uden at sagen indeholder dokumentation for politiets undersøgelse og vurdering af sigtedes sociale forhold og eventuelle afhængighed.

Der er i arbejdsgruppen flere gange blevet anmodet om, at myndighederne udarbejder et overslag over muligheder og omkostninger ved at gennemføre den foreslåede afkrydsningsmulighed, blandt andet for at have et sammenligningsgrundlag overfor det foreslåede id-kort. Myndighederne har ikke imødekommet dette ønske.

- Stenbroens Jurister vil på baggrund af afrapporteringen opfordre Retsudvalget til at bede Justitsministeriet snarest fremlægge et overslag over faktiske muligheder

og omkostninger ved at gennemføre en teknisk løsning i POLSAS, som foreslået i arbejdsgruppen.

4. Præcisering af lovtæksten

Stenbroens Jurister har i arbejdsgruppen anbefalet at ændre ordlyden i lov om euforiserende stoffer, så den relevante bestemmelse bliver mere præcis og forståelig for borgerne.

For det første er den nuværende ordlyd upræcis i forhold til gældende ret, idet formuleringen i dag er, at advarsel "kan" meddeles, selvom forarbejder, administrative instrukser og retspraksis indebærer, at advarslen skal meddeles, når betingelserne i loven er opfyldt.

For det andet bør begrebet "advarsel" helt udgå, idet begrebet er lånt fra retsplejelovens § 900, hvor det fremhæves som en betingelse, at der er tale om et førstegangstilfælde. Dette er problematisk, idet den særlige advarselsregel i lovgivningen om euforiserende stoffer netop også gælder ved – og er særligt relevant i – gentagelsestilfælde.

Stenbroens Jurister anbefaler derfor, at lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, 3. pkt., affattes således: *"Tiltalefrafald meddeles, når sociale forhold taler for det og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer."* I praksis gives advarslen i dag som et tiltalefrafald uden vilkår, hvorfor det efter vores juridiske vurdering ikke vil have nogen indholdsmæssig betydning at lade advarselsbegrebet udgå af ordlyden til fordel for "tiltalefrafald", evt. "tiltalefrafald uden vilkår".

Stenbroens Jurister blev efter nedsættelsen af arbejdsgruppen stillet i udsigt, at denne anbefaling ville blive vurderet af Justitsministeriets strafferetskontor. Vi havde forventet, at der i den forbindelse ville blive taget stilling til forslaget ud fra både et myndighedsperspektiv og et borgerperspektiv. En sådan vurdering forventedes at ske i lyset af Justitsministeriets vejledning om god lovkvalitet, hvoraf det fremgår at bestemmelser, der er sanktioneret med straf, skal være affattet i et så klart og præcist sprog som muligt, så det er muligt for den enkelte borger at forstå sin retsstilling.¹

Anbefalingen er imidlertid kun blevet vurderet af Rigsadvokaten, som ud fra et rent myndighedsperspektiv og uden inddragelse af lovkvalitetsvejledningen har fundet, at den

¹ Justitsministeriets vejledning om lovkvalitet, kapitel 2.7.6. *Strafbestemmelser*.

nuværende formulering er tilstrækkelig klar og ikke giver anledning til tvivl ved fastsættelsen af sanktioner for overtrædelse af loven.

- Stenbroens Jurister vil på baggrund af afrapporteringen opfordre Retsudvalget til at bede Justitsministeriets strafferetskontor vurdere de formidlingsmæssige og retlige konsekvenser ved en præcisering af bestemmelsen som foreslået i arbejdsgruppen.

5. Spørgsmålet om id-kort

Stenbroens Juristers mener fortsat ikke, at et id-kort er egnet til at løse, at der på grund af fejl og mangler i sagsbehandlingen ved politiet og anklagemyndigheden udstedes bødeforelæg i strid med de regler, som Folketinget har vedtaget.

Det er i forbindelse med arbejdsgruppen ikke blevet konkretiseret, hvordan den foreslåede ordning med id-kort konkret kunne udformes. Derimod er der fra flere sider blevet fremlagt betydelige praktiske og retssikkerhedsmæssige udfordringer ved udstedelse af et id-kort med det pågældende formål.

Som retshjælp for udsatte stofbrugere må vi desuden fastholde, at uanset om en borger har et særligt id-kort eller ej, skal politiet efter gældende ret stadig foretage den omtalte undersøgelse og vurdering af sigtedes sociale forhold og stofbrug. Et personligt id-kort vil derfor efter vores opfattelse ikke bidrage yderligere til retssikkerheden end de (upersonlige) gule kort om advarselsreglen, som Stenbroens Jurister i dag uddeler til stofbrugere i målgruppen.

Det er vigtigt, at dette ikke forstås sådan, at der ikke kan eller bør gøres mere for at sikre retssikkerheden ved politiets og anklagemyndighedens behandling af sager om besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug.

Det skal også understreges, at de foreslåede tiltag med undervisning i politikredsene og på Politiskolen efter vores opfattelse ikke giver tilstrækkelige sikkerhed for, at problemerne ikke vil fortsætte.

Anbefalinger fastholdes

Stenbroens Jurister fastholder på baggrunden af forløbet og afrapporteringen de anbefalinger, som er fremsat i arbejdsgruppen og som civilsamfundet bredt har bakket op om.

Vi vedhæfter vores indlæg til arbejdsgruppen fra april 2022, hvori de centrale problemstillinger opsummeres og de enkelte anbefalinger gennemgås.

Med venlig hilsen

Stenbroens Jurister

Filip Soos

Indlæg til brug for ”arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug”

22. april 2022
Jnr. V-48
FS

Det følgende er den skriftlige opsummering af Stenbroens Juristers indlæg på første møde i ”arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug” i Social- og Ældreministeriet d. 22. april 2022.

Indlægget er udarbejdet på baggrund af mange års erfaring fra konkrete sager og afdækning af generelle problemer med behandlingen og afgørelsen af sager om besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug. Problemstillingen er blandt andet belyst gennem aktindsigt hos samtlige politikredse i Danmark og løbende dialog med de ansvarlige myndigheder.

Der findes i dansk ret to særlige undtagelser fra nultolerancen mod stofbesiddelse, som er målrettet personer med stærk afhængighed. Den ene gælder i og omkring stofindtagelsesrum, hvor det er forudsat i lovgivningen at politiet ikke skal forfølge besiddelse af stoffer mod stofindtagelsesrummets brugere.

Den anden regel fremgår direkte af loven om euforiserende stoffer og har ikke nogen geografisk afgrænsning. Det er særligt problemerne med denne regel, der har givet anledning til forslaget om id-kort og nedsættelsen af den aktuelle arbejdsgruppe. Det er også denne problemstilling, der ligger til grund for Stenbroens Juristers aktuelle oplysningskampagne med gule rettighedskort til stofbrugere. Se evt. www.gulekort.dk

Denne undtagelsesregel betyder i sin enkelthed, at der ikke skal straffes for stofbesiddelse, hvis tre betingelser er opfyldt. I stedet skal sagen afsluttes med et tiltalefrafald med en advarsel. De tre betingelser er:

1) For det første skal stoffet være til **eget brug**. Reglen gælder altså ikke, hvis der er tale om salg eller besiddelse med henblik på videresalg.

2) Desuden skal stofbrugeren være **stærkt stofafhængig**. Betingelsen er opfyldt, hvis stofbrugeren igennem år har opbygget en så stærk afhængighed af såkaldte hårde stoffer, som fx heroin, kokain og amfetamin, at disse stoffer bruges dagligt. Er stofbrugeren alene stærkt afhængig af hash, er betingelsen ikke opfyldt, men der skal også gives advarsel for hashbesiddelse, hvis vedkommende er stærkt afhængig af hårde stoffer.

3) Endeligt skal **sociale forhold** tale for at afslutte sagen med en advarsel. Det betyder, at stofbrugeren skal leve af fx kontanthjælp eller førtidspension (eller måske slet ikke have nogen indkomst). Er stofbrugeren i arbejde eller modtager dagpenge, er betingelsen ikke opfyldt.

Der er ikke tvivl om, at advarslen skal gives, når betingelserne er opfyldt. Det fremgår entydigt af retspraksis i sagerne, og siden december 2020 har det også været præciseret i Rigsadvokatens meddelelse om narkotika.

Der er hver år mange tusinde sager om stofbesiddelse, men der gives kun meget få advarsler. Ifølge opgørelser fra Rigsadvokaten blev der i 2021 afgjort 21.574 sager om besiddelse til eget brug. Kun 121 af dem blev afgjort med en advarsel. Tidligere gennemgange har desuden vist, at kun en mindre del af disse advarsler gives til målgruppen af stærkt stofafhængige.

Det meget lave antal advarsler, indikerer sammen med konkrete sager og undersøgelser af blandt andre Center for Rusmiddelforskning, at der kan være

ganske mange sager, der fejlagtigt afgøres med bødestraf, selvom den straffede er i målgruppen for advvarselsreglen.

Opsummerende om udfordringerne

Der er grundlæggende fire udfordringer ved det eksisterende system.

1. Mangelfuld sagsoplysning af politiet

Politiet foretager ikke den sagsoplysning, vurdering og dokumentation, som de er forpligtet til efter lovgivningen og Rigsadvokatens meddelelse om narkotika.

2. Ingen anklagerkontrol

Anklagemyndigheden foretager ikke legalitetskontrol, men fremmer sagerne med bødeforelæg, selvom der mangler oplysning og dokumentation i sagen, som har afgørende betydning for sanktionsvalget.

3. Ingen domstolskontrol

Hvis sigtede ikke gør indsigelse mod bødeforelægget, oversendes det til retten og behandles uden retsmøde efter den forenkede bødesagsproces. Domstolen efterser ikke, om politiet og anklagemyndigheden har undersøgt forholdene og vurderet dem.

4. Alt afhænger af den udsatte selv

En korrekt afgørelse afhænger derfor af, at sigtede selv gør indsigelse. Det forudsætter i praksis at persongruppen af socialt udsatte med stærk stofafhængighed har et indgående kendskab til fortolkningen af en strafbemmelelse i særlig lovgivningen. Det forudsætter også at sigtede har evnerne, funktionsniveauet og handlekraften til at gøre effektivt indsigelse mod et forkert bødeforelæg, herunder overkomme misvisende vejledning fra politifolk og anklagere, som ikke har et tilstrækkeligt kendskab til reglerne.

Løsningen

I Stenbroens Jurister er vi glade for, at statsministeren og regeringen satte problemerne på dagsordenen i forståelsespapiret, og vi er glade for beslutningsforslaget, der blev anledningen til nedsættelsen af arbejdsgruppen. Og vi er særligt glade for, at der efter mange års forgæves indskærpelser og løfter om forbedring nu er enighed om behovet for at gøre noget mere effektivt.

Problemerne er alvorlige, men et id-kort er i vores øjne ikke en løsning. Vi mener simpelthen ikke, det er egnet eller effektivt, og vi frygter også en forflytning af ansvar væk fra myndighederne og over på vores allerede udsatte klienter. Vi mener også, at problemerne mere naturligt løses ved at sætte ind der, hvor problemerne opstår – i straffesagskæden.

Mens id-kortet ville være en helt ny ting i dansk strafferetspleje, så ser vi hellere løsninger, der er almindelige i politiet og anklagemyndigheden, og som hviler på kendte retssikkerhedsregler og –principper.

På den baggrund har vi i Stenbroens Jurister seks konkrete anbefalinger, som samlet vil være effektive og tilstrækkelige til at opnå det, som regeringen og Folketingets Retsudvalg har ønsket at gøre med det foreslåede id-kort. Som det fremgik på mødet i Social- og Ældreministeriet d. 22. april, er der tilslutning til anbefalingerne fra brugerorganisationerne og Rådet for Socialt Udsatte.

1. Forholdene skal undersøges og dokumenteres

Det skal sikres, at politiet faktisk får undersøgt, vurderet og dokumenteret oplysninger om sigtedes sociale forhold og stofbrugets karakter i overensstemmelse med kravene efter lovgivningen og Rigsadvokatens meddelelse om narkotika.

Dette bør understøttes teknisk ved at minde den enkelte politibetjent om det ved oprettelsen af en sag om besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug i

politiets sagsbehandlingssystem (POLSAS). Vi ser gerne, at politiet skal ”vinge af”, at de har undersøgt og vurderet forholdene, og at dette dokumenteres på sagen. Vi har her ladet os inspirere af, at politiet bruger tilsvarende funktioner til at sikre sig, at andre processuelle regler er iagttaget.

2. Anklageren skal kunne udelukke tiltalefrafald

Anklagemyndigheden skal foretage en reel legalitetskontrol, således at sagerne ikke forfølges med et bødeforelæg, hvis ikke det er dokumenteret på sagen, at sigtedes sociale forhold og stofbrugets karakter er undersøgt. Anklagemyndigheden må ved mangler enten afgøre sagen med et tiltalefrafald eller sende den retur til yderligere oplysning.

Vi forestiller os i den forbindelse, at en afkrydsning i POLSAS vil være en hjælp, idet anklageren derved kan sikre sig, at politiet er bekendt med undtagelsen og de processuelle regler for sagsbehandlingen.

3. Tilsyn og domstolskontrol

For fremadrettet at sikre, at sagsoplysningen, vurderingen og dokumentationen er i orden, bør de regionale statsadvokaters tilsyn med politikredsene have fokus på denne problemstilling i de kommende år.

Det kan desuden være relevant at orientere domstolene om arbejdsgruppens konklusioner og betydningen af at have fokus på politiets sagsoplysning ved behandling af sager om besiddelse af stoffer til eget brug, når det sker uden retsmøde efter den forenkede bødesagsproces.

4. Klarhed i loven

Skærper hos de enkelte myndigheder bør understøttes af tiltag, der skaber klarhed, øger kendskabet til reglerne og styrker målgruppens forudsætninger for at gøre indsigelse mod et bødeforelæg. Disse tiltag er tilsvarende vigtige.

Ifølge Justitsministeriets vejledning om lovkvalitet, bør strafbestemmelser være klart og præcist affattet på en måde, der gør det muligt for den enkelte borger at forstå deres retsstilling.

I dag lyder undtagelsen i strafbestemmelsen i lov om euforiserende stoffer, at *”Advarsel kan i almindelighed ikke meddeles, medmindre sociale forhold taler for at meddele en advarsel og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer.”*

Der er en historisk forklaring på lovens ordlyd, men det er hverken klart eller præcist. Først og fremmest fordi ordet *”kan”* giver indtryk af et frit myndighedsskøn, hvilket ikke er retvisende i forhold til hverken retspraksis eller Rigsadvokatens meddelelse om narkotika.

For at understøtte de øvrige initiativer og bringe ordlyden i bedre overensstemmelse med gældende ret, foreslås det at lovens § 3, stk. 1, 3. pkt., ved en lovændring affattes således: *”Tiltalefrafald meddeles, når sociale forhold taler for det og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer.”*

Ændringen foreslås alene som en præcisering af lovens ordlyd. Den indebærer altså ikke en ændring ift. gældende ret. Bemærk dog at begrebet *”advarsel”* udgår. Advarsel er i denne sammenhæng et u hensigtsmæssigt ord, og det anvendes misvisende i forhold til, hvordan begrebet ellers bruges i strafferetsplejen. Igen er der en historisk begrundelse på ordlyden, men begrebet er hentet fra retsplejelovens § 900, hvori det fremhæves som et led, at advarsel navnlig anvendes ved førstegangstilfælde.

Den særlige undtagelsesregel er derimod kendetegnet ved netop at gælde i gentagelsestilfælde for personer i den særlige målgruppe. Alligevel ser vi

eksempler på, at selvom et bødeforelæg omgøres til et tiltalefracfald med advarsel, fremgår det misvisende af afgørelsen, at modtageren kan forvente straf ved en ny overtrædelse. Sådanne misforståelser vil formentlig blive udryddet ved en præcisering af lovteksten.

I erkendelsen af de vedvarende problemer på dette område, må det også tages i betragtning, at en lovændring sætter et mere grundigt system i gang hos myndighederne end de skrivelser og påmindelser, der hidtil ikke har været tilstrækkelige.

En præcisering af ordlyden kan derfor forventes at understøtte alle de andre nødvendige initiativer og få positiv indflydelse på alle niveauer.

5. Undervisning

Alle initiativer bør understøttes af præciseringer i Rigsadvokatens meddelelse om narkotika og relevante instrukser i politiet, samt af undervisning i politiet og i anklagemyndigheden.

Fordi der sker sigtelser for stofbesiddelse i alle dele af politiet, er det af afgørende betydning, at undervisningen ikke begrænses til specialenheder på narkotikaområdet, nærpolitibetjente og kriminalpræventive indsatser. Den betjent, der i morgen finder stof i forbindelse med en visitation efter et butikstyveri eller i en lejlighed med musik til ulempe, skal også kende reglerne.

Det er også vigtigt, at undervisningen foregår i alle dele af landet, så man ikke igen skal se en chefpolitiinspektør sige i pressen, at der er langt fra Vesterbro til Vestermarie, og at stofbrugere på Bornholm ikke er omfattet af reglerne.

6. Vejledning

Undervisningen er en forudsætning for, at politiet kan vejlede mundtligt om reglerne og give sigtede konkret anledning til at udtale sig om sine sociale forhold og eventuelle afhængighed. Den vejledning giver politiet ikke i dag.

Når politiet efterfølgende udsender bødeforelæg, fremgår der heller ikke nogen oplysninger om den særlige undtagelsesregel i den medfølgende skriftlige vejledning. Dette kan i sig selv give sigtede det indtryk, at reglen ikke findes eller at den ikke er relevant i den pågældende sag.

Det bør derfor tilføjes skriftlig vejledning om den særlige undtagelsesregel, når der udsendes bødeforelæg for besiddelse af stoffer til eget brug, Henset til det store antal bøder på området, bør det også tilføjes i den generelle vejledning på politiets hjemmeside.

Opsummerende

I Stenbroens Jurister ser vi altså desværre problemer på alle niveauer og i alle dele af sagsforløbet på dette område. Vi er også nødt til at gøre det klart, at det er problemer, som ikke ville opstå, hvis myndighedernes praksis var i bedre overensstemmelse med retsplejeloven og Rigsadvokatens instrukser.

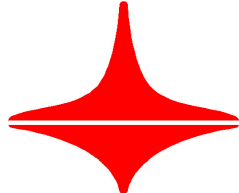
Til gengæld mener vi også, at meget kan løses med redskaber, der er velkendte i politiet og anklagemyndigheden. Der er med andre ord ikke behov for at introducere id-kortet som et helt nyt fænomen i dansk strafferetspleje. Men vi er nødt til at sætte ind i alle led.

I Stenbroens Jurister er vi derfor rigtig glade for nedsættelsen af arbejdsgruppen og det klare mandat til nu at få løst de her problemer, og vi ser frem til det videre arbejde sammen med myndighederne i det, vi forventer bliver en fælles indsats.

Stenbroens Jurister

Filip Soos

Jurist

BrugerForeningen

for aktive stofbrugere

Vedr.: Hørings svar over afrapportering fra arbejdsgruppe

BrugerForeningen – for aktive stofbrugere har følgende bemærkninger til ”afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug”.

Vi har følgende overordnede pointer:

1. Arbejdsgruppens form – manglende dialog og lydhør, samt anerkendelse af konkrete problemstillinger og løsninger
2. Præcisering af lovteksten.
3. Øvrige initiativer med relevans for udsatte borgere med stofbrug.

1. Arbejdsgruppens form – manglende dialog og lydhør, samt anerkendelse af konkrete problemstillinger og løsninger deraf.

Vi i BrugerForeningen er meget glade for at være inviteret med i denne arbejdsgruppe - sammen med andre relevante aktører, herunder andre civile samfundsorganisationer, samt myndigheder. Så først og fremmest tak for dette. Vi er dog en smule ærgerlige over arbejdsgruppen form og karakter. Vi har haft en oplevelse af, at vi har kunne få taletid overfor myndighederne, som så derefter har kunne afslå de egentlige løsninger, samt problemstillinger. Sætninger som ” dette er udenfor dagsorden”, er ofte blevet benyttet, hvilket er problematik, da den ekspertviden og erfaring vi som brugerorganisationer kommer med, bliver negligeret eller affejet, uden egentlig lydhør og anerkendelse af problemstillingernes karakter, samt konsekvenser og uden myndighederne selv byder ind med andre forslag til løsninger, tænkte scenarier mm. Dette gør at vigtige diskussioner, perspektiver, nuancer og processer som denne gruppe ellers ville kunne facilitere, er gået tabt.

Vi er kede af at konkrete forslag er blevet afskrevet uden yderligere forklaring eller velvilje til at ”undersøge nærmere” eller søge efter andre virksomme alternativer, som vil kunne komme dette store problem til livs. Her taler vi eksempelvis om ”vinge af” løsningen.

Vi er positive stemte overfor den øget indsats på politiskoler og politikredse mm., da det er under al kritik sådan som udførelsen eller mangel på samme bliver udført på nuværende. Herunder håber og tror vi på, at en øget undervisning af dette, vil kunne bidrage til generel bedre behandling og værdighed når politiet møder stofbrugere i udsatte positioner. Vi vil dog understrege at dette enkeltstående tiltag ikke alene løser de udfordringer, som vi står overfor.

Lygten 11, 1

2400 København NV.

[e-mail: info@brugerforeningen.dk](mailto:info@brugerforeningen.dk)

www.brugerforeningen.dk

Tlf. 34 12 01 50

Vi vil dog i BrugerForeningen meget gerne stille os til rådighed, både som gæst i undervisning, fyraftens arrangementer, samt med en kæmpe invitation til at besøge vores forening. I håb om udvikling, dialog, anerkendelse, nuancering og værdighed for denne udsatte gruppe.

Slutvis i dette punkt, håber vi dog at denne arbejdsgruppe med dets mange væsentlige aktører repræsenteret kan bestå i en form, så vi kan få og opretholde en dialog og kontakt om dette – i vores alles interesse.

2. Præcisering af lovteksten:

Stenbroens jurister fremlagde et forslag om ændring af ordlyden i lov om euforiserende stoffer, så den fremstår præcis og forståelig, også for borgerne.

Stenbroens jurister foreslår således: ”Tiltalefrafald meddeles, når sociale forhold taler for det og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer.”

Dette tilslutter vi os i BrugerForeningen og stiller os uforstående overfor at dette ikke er blevet taget videre til revurdering.

Denne præcisering kunne også være medvirkende til at myndigheder begynder at benytte lovgivningen korrekt, samt at den bliver gennemsigtig for borgerne.

3. Øvrige initiativer med relevans for udsatte borgere med stofbrug:

Til 1. møde d. 22. april 2022 blev der lagt op til en hurtig ”bordrunde – udfordringer ved det eksisterende system samt perspektiver på mulige løsninger”.

Her blev der belyst udfordringer omkring ”heroinbehandling”, alt for højt dødstal blandt stofbrugere, manglende håndtering og behandling til mennesker med dobbeltdiagnose, bare for at nævne nogen. Dette er i afrapporteringen blevet rapporteret som ”Øvrige initiativer med relevans for udsatte borgere med stofbrug” med en gennemgang af en række initiativer, som tidligere er blevet sat i værk, hvilket vi finder en smule misvisende, da ingen efterspurgte hvad der var blevet gjort, men påpegede nuværende udfordringer og mulige løsninger, som blot ender ud i en opsummering? Dette fremstår en smule respektløst overfor de nævnte problemstillinger, samt de mennesker som hver dag erfarer disse.

Med Venlig Hilsen

BrugerForeningen – for aktive stofbrugere

Nadja Jensen / Dennis Jensen

HØRINGSSVAR VEDR. AFRAPPORTERING FRA ARBEJDSGRUPPE VEDR. LØSNINGER FOR DE MEST UDSATTE BORGERE MED STOFMISBRUG

Rådet takker for høringen og sætter pris på, at afrapporteringen anerkender problemerne for socialt udsatte stofbrugere og myndighedernes utilstrækkelige anvendelse af reglen om, at der kan gives advarsel, når besiddelse af narkotika er udslag af stærk afhængighed.

Rådet har følgende bemærkninger til afrapporteringen fra arbejdsgruppen:

Manglende tiltag, der understøtter korrekt sagsbehandling

Løsningsforslagene fra organisationerne har været målrettet en styrkelse af praksis og af anklagemyndighedens mulighed for at sikre korrekt behandling af sagerne.

I myndighedernes vurdering medtages en række forslag til styrkelse af praksis gennem information til politikredse og uddannelse på politiskolen. Det er gode forslag, der kan udbrede kendskabet til reglen, og som Rådet for Socialt Udsatte bakker op om.

For at understøtte sagsgangen og sikre anklagemyndighedernes mulighed for at foretage legalitetskontrol har organisationerne foreslået en mulighed for at "vinge af" i POLSAS, politiets sagsbehandlingssystem, at de har undersøgt den sigtedes sociale forhold og stofbrug. I myndighedernes vurdering argumenteres imod denne løsning, men der fremlægges ikke noget alternativ. Rådet for Socialt Udsatte mener, at det er nødvendigt for at sikre korrekt sagsbehandling, at der bliver lavet proceduretiltag, der teknisk eller på anden måde kan understøtte sagsbehandlingen.

Rådet for Socialt Udsatte anbefaler, at myndighederne kommer med alternative forslag til, hvordan sagsgangen bedre kan understøtte korrekt sagsbehandling.

Ændring af loven og vejledning – borgerens perspektiv

Der har i arbejdsgruppen været foreslået en ændring af lovens ordlyd. Den nuværende formulering kan give indtryk af, at advarsel *kan* meddeles, selvom tilfældet er, at der *skal* meddeles advarsel, når betingelserne i loven er opfyldt. Samtidig kan begrebet advarsel give anledning til forvirring, da reglen ikke mindst er relevant for svært afhængige stofbrugere, der bliver taget af politiet adskillige gange.

I afrapporteringen vurderer rigsadvokaten, at lovgivningens nuværende ordlyd er tilstrækkelig klar for myndighederne. Retssikkerhed handler imidlertid ikke kun om, at loven er klar for myndighederne, men også om, at den er forståelig for de borgere, der skal beskyttes af den. Når Rådet sammen med de øvrige organisationer forslår en præcisering af lovgivningen, er det fordi,

vi ikke vurderer, at den nuværende beskrivelse er klar for de borgere, der kan være i målgruppen. Det gør det svært for dem at hævde deres ret, når loven ikke umiddelbart er til at afkode.

Organisationerne foreslår ligeledes, at retten til at blive givet en advarsel i stedet for en bøde under givne omstændigheder indskrives i den vejledning, der udsendes i forbindelse med bødeforlæg. Formålet er at tydeliggøre for borgerne eller disses eventuelle bisiddere, at der er mulighed for at klage, hvis borgeren er i målgruppen for en advarsel. Myndighederne forholder sig i deres vurdering ikke til forslaget om at tilføje et nyt afsnit i vejledningen.

Rådet for Socialt Udsatte anbefaler, at strukturerne gør det lettest muligt for borgerne selv at hævde deres rettigheder ved at sikre, at de bliver oplyst om muligheden for advarsel i klagevejledning og gennem en præcisering af loven.

Vurdering af politiske muligheder

Som en del af forståelsespapiret har der været et politisk ønske om at løse nogle af de problemer, som socialt udsatte mennesker med afhængighed af stoffer oplever i relation til politiet ved at udforme et ID-kort. Arbejdsgruppen har været nedsat for at gennemtænke løsningen med ID-kort til socialt udsatte stofbrugere og for at komme med ideer til andre løsninger, der kan afhjælpe de problemer, socialt udsatte stofbrugere oplever med bøder for besiddelse af stof til eget forbrug.

Afrapporteringen skitserer en række forslag fra organisationerne samt myndighedernes vurdering af de forskellige forslag. I forhold til myndighedernes vurdering af de skitserede forslag og det videre arbejde, ville det være en fordel, hvis beskrivelsen blev mere konkret.

Det fremgår fx at en ny funktionalitet i POLSAS ikke kan oprettes inden for rammerne af den nuværende flerårsaftale, men der er ingen vurdering af hvad det vil kræve at oprette funktionen. Det skal være muligt politisk at tage stilling til og evt. handle på organisationernes anbefalinger eller alternative forslag fra myndighederne samt i forhold til det oprindelige forslag om et ID-kort. For at sikre det, er det en forudsætning, at afrapporteringen både indeholder en beskrivelse af fordele og udfordringer ved forslagene samt overslag på og vurderinger af hvilke ressourcer, lovændringer eller andet, det ville kræve at gennemføre forslagene.

Rådet for Socialt Udsatte anbefaler, at der som led i myndighedernes vurdering af arbejdsgruppens forskellige forslag udarbejdes et overslag på og vurdering af hvilke ressourcer, lovændringer eller andet, det ville kræve at gennemføre de forskellige forslag – inkl. det oprindelige politiske forslag om et ID-kort.

Set i lyset af Rådets vurdering af at rapporten ikke anviser løsninger, der i tilstrækkelig grad vil forbedre udsatte stofbrugeres retssikkerhed, samt rådets anbefaling om, at myndighederne konkretiserer og vurderer organisationernes forslag og/eller alternativer hertil, anbefaler Rådet, at Retsudvalget beder myndighederne foretage en sådan konkretisering og vurdering, samt at arbejdsgruppen i den sammenhæng fastholdes for at følge den proces.

Med venlig hilsen

Kira West, formand for Rådet for Socialt Udsatte

28. september 2022

Kære Sofie Borring

Nedenfor Gadejuristens bemærkninger til "Afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug"

Indledningsvis vil vi gerne appellere til, at Social- og Ældreministeriet overvejer anvendelse af begrebet "stofmisbrug" og erstatter det med det mindre stigmatiserende begreb "stofafhængighed" eller "problematisk brug af afhængighedsskabende stoffer".

Det fremgår gennemgående af udkastet, at myndigheder og civilsamfundsorganisationer ikke vurderer myndighedernes uretmæssige praksis ift. advarsels-reglen tilnærmelsesvist ens, hvor myndighederne, om end uvist på hvilket grundlag, fremstår af den opfattelse, at problemstillingen er tæt på ubetydelig. Så meget desto mere findes det også ærgerligt, at myndighedssiden afviste at ville undersøge omfanget nærmere, eksempelvis som foreslået ved gennemgang af et antal tilfældigt udvalgte sager. Problemløsning forudsætter problemforståelse. I denne sammenhæng havde det givet være gavnligt med en fælles problemforståelse. Der henvises her til udkastets brug af eksempelvis "visse tilfælde", "enkelte" (der ikke kender bestemmelsen) mv. En sådan fælles problemforståelse opstod desværre ikke.

Af mere generel karakter skal dertil nævnes, at det var en del af opdraget fra Retsudvalget, at arbejdsgruppen skulle forholde sig til løsninger, "således at de mest udsatte borgere med stofmisbrug ikke sanktioneres med bøder og **konfiskering** af narkotika til eget forbrug". Hvorfor og på hvilket grundlag man fra myndighedsside egenhændigt besluttede at afskære en så væsentlig del af den politiske bestillingsopgave, bør uddybes.

Kapitel 1

Kapitel 1, afsnit 2, side 3, linje 2-3: Foreslås ændret til "... hvor politiet **skal** give advarsler frem for bøde eller fængselsstraf kommer til at fungere **i overensstemmelse med gældende ret**".

Kapitel 2

Kap. 2, afsnit 3 vedrørende problemforståelsen. Her bør det retteligt ændres til, at alle deltagende civilsamfundsorganisationer gjorde dette gældende fsva. manglende sagsoplysning, vurdering og dokumentation. At dette er tilfældet, har vi i Gadejuristen været opmærksomme på

og 'gjort gældende' siden maj 2008, og at det i øvrigt ville være hensigtsmæssigt, at politi, anklagemyndighed mv., faktisk kender gældende ret og overholder den, bør ikke knyttes til enkelte aktører. Det bør være en pointe alle, også fra myndighedsside, er enige om.

Når det nævnes, at det ikke er den "optimale løsning", bør det suppleres med, i hvilken sammenhæng denne pointe typisk nævnes, nemlig, at fuld afkriminalisering af besiddelse af mindre mængder stof anses som den bedst egnede løsning.

Det gule kort, som i tidernes morgen blev udviklet og udarbejdet af Gadejuristen nævnes, men ikke, ej heller under afsnittet "Civilsamfundsorganisationernes løsningsforslag", at det på det første møde også blev foreslået, at Rigspolitiet udgav sin egen version af dette kort. Dette knyttet til en formodning om, at politiet i højere grad ville give et sådant kort, med Rigspolitiet som afsender, passende og mere opmærksomhed, end gule kort udarbejdet og uddelt af små NGOere, herunder brugerorganisationer. Dette forslag bedes indskrevet og gerne også Rigspolitiets bemærkninger hertil.

Sidste linje i kapitlet bør omformuleres. For selvfølgelig skal et udarbejdet ID-kort ikke være afgørende. Gældende ret er og skal være afgørende.

Under hvert af punkterne i afsnittet "Civilsamfundsorganisationernes løsningsforslag" anbefales det, at myndighedssidens stillingtagen og kommentarer anføres til hvert punkt. Herved kommer det også til at fremstå klart, hvad man stadig mangler at forholde sig specifikt til, eksempelvis kritikken af utilstrækkelig vejledning ved udsendelse af bødeforelæg.

Kapitel 3

Kap. 3, afsnit 1: Kunne man overveje at fjerne ordene "mere" og "bedre" før hhv. værdighed og retssikkerhed?

Kap. 3, afsnit 4, "Om indførelse af et id-kort", her mangler enhver givet kommentar og anført kritik under de to møder af repressiv narkotikakontrolindsats rettet mod nogle af vores aller-mest udsatte medborgere.

I afsnit 3, hvor det anføres, at "Så længe det er strafbart at besidde euforiserende stoffer, vil udgangspunktet derfor være, at politiet beslaglægger og konfiskerer stofferne ...". Relevante myndigheder bør her udbedes en præcisering af i hvilke tilfælde "udgangspunktet" ikke skal følges/behøver at blive fulgt. I den forbindelse kan nævnes, at det faktisk forekommer, at stof, typisk svarende til næste brugerdosis, ikke konfiskeres, hvilket "de heldige" stofbrugere forklarer nærmere på forskellig vis, herunder den frygt og angst de angivne årsager kan være ledsaget af.

Ligeså findes det relevant såfremt myndighedsside, der her angiver et hensyn om 'forebyggelse af udnyttelse som led i andres kriminalitetsudøvelse', som argument mod indførelse af et id-kort, hvor og hvordan man i øvrigt tager sådanne hensyn og vil man i den forbindelse svare på, om man eksempelvis også modarbejder udstedelse af NemID til målgruppen som 'forebyggelse af udnyttelse'?

Øverste afsnit på side 6, sidste sætning: Bør blot slettes. Ingen har foreslået at ID-kortet skulle kunne træde i stedet for overholdelse af bestemmelsen, herunder foretagelse af den konkrete vurdering.

Vedrørende afsnittet "Initiativer for myndighederne", side 6:

Første sætning i afsnit 1 må omformuleres. Man kan selvfølgelig godt hos Rigsadvokaten mene, at den pågældende bestemmelse er "tilstrækkelig klar", men den vurdering deles tydeligvis ikke af en lang række betjente, som vi i Gadejuristen har været i kontakt med over nu ca. 15 år. Og at bestemmelsen "ikke giver anledning til tvivl ved fastsættelse af sanktioner", er ganske enkelt ikke korrekt.

I sidste afsnit på side 6 udbedes en præcis og detaljeret beskrivelse af den "række skridt" der anføres at være taget tidligere, udover det ene nævnte, nemlig den efter store anstrengelser af Gadejuristen fremmede præcisering af Rigsadvokatmeddelelsen i december 2020, herunder også tidligere tiders tilsyn desangående ved statsadvokaterne.

Andet afsnit på side 7 bør suppleres med, hvad de øvrige politikredse har gjort og bemærkninger herom må indhentes fra de respektive politikredse. Der mindes her om, at det på første møde blev kritiseret, at man alene havde inviteret Københavns Politi og ikke de øvrige politikredse.

Fsva. Rigspolitiets kommende udsendelse af først en skrivelse og så oplysningsmateriale til samtlige politikredse, bedes Rigspolitiet forespørges, om udkast hertil vil blive forelagt de i arbejdsgruppen deltagende civilsamfundsorganisationer forud for udsendelse til eventuelle kommentarer. Løfte herom udbedes taget med i nærværende afrapportering.

Dertil bør det på sidste møde fremsatte ønske om at fastsætte nok en mødedato til brug for status også fremgå, meget gerne også en konkret dato til formålet.

Med venlig hilsen

Gadejuristen

Direkte tlf. 33 31 00 75

Email: kontakt@gadejuristen.dk

(Kan modtage sikker mail)

Til Social- og Ældreministeriet

Vedr.: Høringssvar over afrapportering fra arbejdsgruppe

Brugernes Akademi har følgende bemærkninger "afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug".

- 1. Processen har ikke haft karakter af en arbejdsgruppe**
- 2. Ordningen med id-kort er ikke blevet konkretiseret**
- 3. Brugernes Akademi anbefaler, at arbejdsgruppen fortsætter**

Se uddybende kommentarer forneden

Processen har ikke haft karakter af en arbejdsgruppe

Brugernes Akademi har ikke oplevet, at processen har haft karakter af en arbejdsgruppe, da foreningen ikke har oplevet at der er forsøgt at arbejde med konkrete løsninger på problemstillingen. Derimod oplevede Brugernes Akademi, at forskellige løsningsforslag blev rejst, for efterfølgende at blive manet til jorden uden videre stillingstagning. Arbejdsgruppens samarbejde har således heller ikke resulteret i et produkt, der peger på nogle løsninger.

Ordningen med id-kort er ikke blevet konkretiseret

Brugernes Akademi har understreget, at selvom id-kortet ikke er en uproblematisk løsning, så mener foreningen, at det er vigtigt at brugerne har valget. I arbejdsgruppen er der ikke arbejdet med, hvordan et evt. id-kort skal udformes, hvordan brugerne får det, hvor brugernes oplysninger bliver opbevaret, hvordan de kan bede om at få dem slettet mm. Brugernes Akademi mener at disse spørgsmål kræver afklaring og videre arbejde. Et id-kort skal ikke implementeres inden disse spørgsmål er besvaret, for ellers vil det ikke stå klart for målgruppen hvordan et eventuelt kort vil fungere.

Brugernes Akademi anbefaler, at arbejdsgruppen fortsætter

Brugernes Akademi mener på baggrund af ovenstående punkter, at arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug ikke kan eller skal afvikles. Der skal fortsat arbejdes videre med at finde løsninger for den gruppe borgere.

Med venlig hilsen,
Brugernes Akademi